



PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Tietotili Audit Oy:n toiminta tilintarkastusyhteisön laadunvalvonnan järjestämisessä sekä Tecnotree Oyj:n tilintarkastuksessa tilikaudelta 1.1. – 31.12.2021 ja Oy Carlsonin tilintarkastuksessa tilikaudelta 1.5.2019 – 31.10.2020

Tilintarkastuslautakunnan päätös 22.10.2024

Päätöksen diaarinumero: PRH/325/10000/2024

Asian vireilletulo

PRH:n tilintarkastusvalvonta on esittänyt Tietotili Audit Oy:lle 7.2.2024 päivätyn selvityspyynnön Tietotili Audit Oy:öön kohdistuneen laaduntarkastuksen havaintojen johdosta. PRH:n tilintarkastusvalvonnan suorittamassa, Tietotili Audit Oy:öön kohdistuvassa vuonna 2023 tehdyssä laaduntarkastuksessa on tullut esiin seikkoja, jotka osoittavat, että Tietotili Audit Oy:n toiminta ei täysin täytä hyvän tilintarkastavan vaatimuksia.

PRH:n tilintarkastusvalvonnalla on ollut perusteltua syytä epäillä, että Tietotili Audit Oy:n toiminnan puutteista johtuu, ettei Tecnotree Oyj:n tilintarkastuksessa tilikaudelta 1.1. – 31.12.2021 ja Oy Carlsonin tilintarkastuksessa tilikaudelta 1.5.2019 – 31.10.2020 ole noudatettu hyvän tilintarkastustavan vaatimuksia. On ollut syytä epäillä, että Tietotili Audit Oy:n ohjaus, tuki ja valvonta sen palveluksessa toimiville tilintarkastajille tilintarkastusevidenssin hankkimisessa ja dokumentoinnissa on systemaattisesti puutteellista sen hoitaessa sille kuuluvia tehtäviä Tecnotree Oyj:n tilintarkastuksessa tilikaudelta 1.1.– 31.12.2021 ja Oy Carlsonin tilintarkastuksessa tilikaudelta 1.5.2019 – 31.10.2020. Näillä perusteilla PRH:n tilintarkastusvalvonta on käynnistänyt Tietotili Audit Oy:n toimintaa koskevan tutkinnan (TTL 7:2, 8:1) Tecnotree Oyj:n ja Oy Carlsonin tilintarkastustoimeksiannoissa.

PRH:n tilintarkastusvalvonta on selvityspyynnössään kertonut, että perusteet sen epäilylle ilmenevät:

- PRH:n tilintarkastusvalvonnan 29.9.2023 tekemästä Tietotili Audit Oy:n laaduntarkastusta koskevasta päätöksestä
- PRH:n tilintarkastusvalvonnan antamasta 29.9.2023 antamasta raportista
- PRH:n tilintarkastusvalvonnan antamasta 22.8.2023 päivätystä laaduntarkastuksen muistiosta
- Tilintarkastuslautakunnan päätöksestä 12.12.2023 KHT Urpo Salon toiminnasta Tecnotree Oyj:n tilintarkastuksesta tilikaudelta 1.1.-31.12.2021
- Tilintarkastuslautakunnan päätöksestä 12.12.2023 KHT Veikko Virkin toiminnasta Oy Carlsonin tilintarkastuksessa tilikaudelta 1.5.2019 – 31.10.2020

Keskeiset asiat liittyvät edellä mainitun toimeksiantojen suorittamista koskeviin havaintoihin seuraavilla aihealueilla:

- liikevaihdon tarkastus
- taseen painopistealueen tarkastus
- muiden olennaisten tuloslaskelma- ja tase-erien tarkastus
- olennaisuuden määrittäminen
- säännösten ja määräysten huomioon ottaminen
- konsernitilinpäätöksen tarkastus
- pääkirjanpitoventien ja muiden oikaisujen tarkastus

- lähipiirisuhteisiin ja -liiketoimiin liittyvän riskin tunnistaminen, arviointi ja tarkastaminen
- tilintarkastusevidenssin hankkiminen ja sen dokumentoiminen

PRH:n tilintarkastusvalvonta on käynyt Tietotili Audit Oy:n laaduntarkastuksessa läpi edellä mainitut Tecnotree Oyj:n tilintarkastus- ja Oy Carlsonin tilintarkastustoimeksiannot.

PRH:n tilintarkastusvalvonta on kertonut Tietotili Audit Oy:lle, että keskeinen asia tutkinnassa on se, onko Tietotili Audit Oy:n antama ohjaus, tuki ja valvonta sen palveluksessa toimiville tilintarkastajille tilintarkastusevidenssin hankkimisessa ja dokumentoinnissa ollut puutteellista kyseisten Oy Tecnotree Oyj:n ja Oy Carlsonin toimeksiantojen hoitamisessa ja osoittavatko havainnot, että Tietotili Audit Oy:n toimintatapa tilintarkastusevidenssin hankkimisessa ja dokumentoinnissa on systemaattisesti puutteellinen tai virheellinen.

PRH:n tilintarkastusvalvonta on pyytänyt, että Tietotili Audit Oy esittää oma kantansa antamalla selvityksen edellä mainitusta tutkinnan kohteena olevasta asiasta kirjallisesti PRH:n tilintarkastusvalvonnalle.

Tilintarkastusyhteisön selvitys

Tietotili Audit Oy on antanut PRH:n tilintarkastusvalvonnalle 14.6.2024 päivätyn selvityksen.

Tilintarkastusmenetelmätyökalu

Tietotili Audit Oy on kertonut selvityksessään tilintarkastusmenetelmätyökalustaan. Yhteisön käyttämään tilintarkastusmenetelmätyökalua on päivitetty jatkuvasti vuosien aikana ja vuodesta 2011 yhteisön käyttöönottamaa Caseware-ohjelmistoa ja tämän sisältämää tilintarkastusmenetelmätyökalua on muokattu yhteensä 9 eri versiolla kun päivitys- tai muita muutostarpeita on havaittu. Yhteisön laadunkehitys ja -tarkkailu on jatkuvaa yhteisössä työskentelevien tilintarkastajien käyttämän tilintarkastusmenetelmätyökalun osalta.

Ohjelmiston ja käytetyn tilintarkastusmenetelmätyökalun muokkaamisessa ja päivityksessä on käytetty HLB-ketjun sekä PRH:n tilintarkastusvalvonnan ja aikaisemman laadunvalvojan laaduntarkastuksissa saatuja palautteita ja havaintoja.

Toimenpiteet ja kehittäminen on ollut välitöntä, kun kehityskohteita on havaittu. Yhteisö on näin pyrkinyt järjestämään yhteisössä työskenteleville tilintarkastajille työssä käytettävän tehokkaan työkalun työn laadukkaan suorittamisen mahdollistamiseksi kulloisten yhteisön ulkopuolisten laadunvalvojien sekä laadunvalvonta- sekä tilintarkastusstandardien ja hyvän tilintarkastustavan vaatimusten mukaisesti.

Laaduntarkastukset

Tietotili Audit Oy on viitannut sille suoritettuihin laaduntarkastuksiin vuosina 2011-2021, joista osan on suorittanut HLB-ketju. Tilintarkastusevidenssin dokumentoinnin ja hankkimisen pohjana käytettävää Caseware-ohjelmistoa ja tämän sisältävää tilintarkastusmenetelmätyökalua on kehitetty valvontaviranomaisilta saadun palautteen ja tiedossa olevien säädösten sekä HLB-ketjun sääntelyn mukaisesti. Aikaisempien laaduntarkastusten perusteella tilintarkastusmenetelmätyökalun on käsitetty täyttävän tilintarkastusstandardien sekä hyvän tilintarkastustavan vaatimukset.

Yhteisön ulkopuolisissa laaduntarkastuksissa sekä yhteisön sisäisessä laadunvalvonnassa ei ole havaittu tai ilmennyt virheellisesti laadittuja tilintarkastuskertomusten johtopäätöksiä. Myöskään tilintarkastusevidenssin osalta ei ole havaittu tai esitetty poikkeamia, jotka olisivat viitanneet väärin tilintarkastuksen johtopäätöksiin.

Tilintarkastusevidenssin dokumentointi ja hankkiminen on todettu aikaisemmissa edellä esitetyissä laaduntarkastuksissa asianmukaiseksi. Tietotili Audit Oy:n käsityksen mukaan asian juurisyy on eri osapuolien toisistaan poikkeavat tulkinnot ja analyysi liittyen tilintarkastusstandardien vaatimuksiin tilintarkastuksen evidenssille, koskien nimenomaisesti vaatimusta kokeneen tilintarkastajan kyvystä pystyä läpikäymään tilintarkastusevidenssi sekä esitetty lausunto ja tämän pohjana olevat johtopäätökset ja päätelmät.

Laadunvalvontajärjestelmä

Tietotili Audit Oy on kansainvälisen laadunvalvontastandardin mukaan velvollinen luomaan laadunvalvontajärjestelmän. Yhteisön laaduntarkastuksen ajanhetkellä voimassa ollut laadunvalvontajärjestelmä on laadittu pohjautuen 24.3.2010 silloisen HTM-tilintarkastajat ry:n julkaisemaan laadunvalvontajärjestelmän malliin, joka on käännös IFAC:in Small and Medium Practices Committeeen maaliskuussa 2009 julkaisemasta soveltamisohjeen mallista (Implementation Guide: Guide to Quality Control for Small and Medium-Sized Practices – Sample Quality Control Manual Two-to-Five Partner Firm). Malli vastaa ISQC 1 -vaatimuksia sekä on ottanut huomioon Suomen keskeiset sovellettavat säännökset ja määräyksiin perustuvat vaatimukset. Laadunvalvontajärjestelmää on kehitetty tämän jälkeen HLB-ketjun sekä PRH:n tilintarkastusvalvonnan ja aikaisemman laadunvalvonnan laaduntarkastusten yhteydessä saatujen palautteiden sekä tiintarkastajayhdistykseltä saatujen ohjeiden ja tulkintojen mukaisesti.

Yhteenveto

Yhteisön käyttämän Caseware-ohjelmistoa ja sen sisältämää tilintarkastustyökalua sekä yhteisön käyttämää laadunvalvontajärjestelmää on kehitetty vuosien aikana jatkuvasti tilintarkastusyhdistyksen suositusten ja muun sääntelyn mukaisesti, perustuen tilintarkastusyhteisön ulkopuolisten laaduntarkastusten palautteisiin. Aikaisempien tilintarkastusyhteisön tilintarkastajiin kohdistuneiden ulkoisten laaduntarkastusten lopputulokset eivät ole sisältäneet selvityspyynnössä nyt yksilöidyissä laaduntarkastuksissa laadunvalvojan esittämiä havaintoja koskien tilintarkastusevidenssin dokumentointia ja hankkimista.

Ratkaisu

Tilintarkastuslautakunta antaa Tietotili Audit Oy:lle varoituksen.

Perustelut

1 Tapahtumien kulku

KHT Urpo Salo on toiminut Tietotili Audit Oy:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana Tecnotree Oyj:ssä tilikaudella 1.1.-31.12.2021. Tecnotree Oyj on tuolloin ollut ja on edelleen pörssilistattu yritys. Tilintarkastuslautakunta on käsitellyt tutkinta-asiana Tecnotree Oyj:n tilintarkastusta kyseiseltä tilikaudelta (PRH/1709/10000/ 2023). Tilintarkastuslautakunta on päättänyt kokouksessaan 12.12.2023 antaa Salolle varoituksen (ei lainvoimainen). Tilintarkastuslautakunta katsoi päätöksen yhteenvedossa, että kyseistä toimeksiantoa koskevasta Salon dokumentoinnista puuttuvat erityisesti tarkasti dokumentoidut tarkastustoimenpiteet. Puutteiden vuoksi ulkopuolinen asiantunteva henkilö ei voi saada käsitystä siitä, miten tilintarkastus on tehty. Audit trail puuttuu. Tilintarkastusdokumentaatiossa olevat viittaukset Caseware – ohjelmistossa oleviin tarkastusohjelmiin eivät muodosta riittävää tilintarkastuksen dokumentaatiota. Pelkästään viittausten avulla ulkopuolinen tarkastelija ei voi päätellä, mitä tarkastustoimenpiteitä tilintarkastuksessa on todellisuudessa tehty. Dokumentaation avulla ei voida todentaa, mihin dokumentteihin tarkastustyö on kohdennettu. Salon toiminta on ollut hyvän tilintarkastustavan vastaista.

KHT Veikko Virkki on toiminut Tietotili Audit Oy:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana Oy Carlsonissa tilikaudella 1.5.2019 – 31.10.2020. Tilintarkastuslautakunta on käsitellyt tutkinta-asiana Oy Carlsonin tilintarkastusta kyseiseltä tilikaudelta (PRH/1708/10000/2023). Tilintarkastuslautakunta on päättänyt kokouksessaan 12.12.2023 antaa Virkille varoituksen (lainvoimainen). Tilintarkastuslautakunta katsoi päätöksen yhteenvedossa, että kyseistä toimeksiantoa koskevasta Virkin dokumentoinnista puuttuvat erityisesti tarkasti dokumentoidut tarkastustoimenpiteet. Puutteiden vuoksi ulkopuolinen asiantunteva henkilö ei voi saada käsitystä siitä, miten tilintarkastus on tehty. Audit trail puuttuu. Tilintarkastusdokumentaatiossa olevat viittaukset Caseware –ohjelmistossa oleviin tarkastusohjelmiin eivät muodosta riittävää tilintarkastuksen dokumentaatiota. Pelkästään viittausten avulla ulkopuolinen tarkastelija ei voi päätellä, mitä tarkastustoimenpiteitä tilintarkastuksessa on todellisuudessa tehty. Dokumentaation avulla ei voida todentaa, mihin dokumentteihin tarkastustyö on kohdennettu. Virkin toiminta on ollut hyvän tilintarkastustavan vastaista.

PRH:n tilintarkastusvalvonta on tehnyt Tietotili Audit Oy:lle laaduntarkastuksen vuonna 2023. PRH:n tilintarkastusvalvonta on tehnyt 29.9.2023 Tietotili Audit Oy:n laaduntarkastusta koskevan päätöksen. Päätökseen liittyy Tietotili Audit Oy:tä koskeva laaduntarkastusraportti, jossa on esitetty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 537/2014 26 artiklan mukaisesti laaduntarkastuksen tärkeimmät päätelmät ja suositukset. Tilintarkastusvalvonta on päättänyt tilintarkastuslain 7 luvun 9 § 1 momentin 4 kohdassa säädettyä tilintarkastusyhteisö Tietotili Audit Oy:tä koskevana toimenpiteenä, että tilintarkastusyhteisö Tietotili Audit Oy:n tulee toimittaa PRH:n tilintarkastusvalvontaan laaduntarkastusraportin päätelmän perusteissa esitettyjen havaintojen juurisyyanalyysi sekä toimenpidesuunnitelma juurisyyden poistamiseksi viimeistään 29.12.2023.

Tietotili Audit Oy:tä koskevaan laaduntarkastuksen päätökseen liittyy raportti laaduntarkastushavainnoista. Raportin kohdassa 4 todetaan, että tilintarkastusyhteisö on kansainvälisen laadunvalvontastandardin ISQC 1 mukaan velvollinen luomaan laadunvalvontajärjestelmän, jonka avulla tilintarkastusyhteisö saa kohtuullisen varmuuden siitä, että tilintarkastusyhteisö ja sen henkilöstö noudattavat ammatillisia standardeja sekä sovellettaviin säädöksiin ja määräyksiin perustuvia päätelmiä.

Tietotili Audit Oy on 19.12.2023 vastannut PRH:n tilintarkastusvalvonnan antamaan kehotukseen juurisyyanalyysin ja toimenpidesuunnitelman tekemisestä.

2 Sovellettavat oikeusohjeet

Tilintarkastuslain (TTL) 7 luvun 2 §:n mukaan tilintarkastusvalvonta valvoo, että tilintarkastajat toimivat tilintarkastuslain mukaisesti. Suorittaessaan tilintarkastuslain 3 luvun 1 §:n mukaista tilintarkastusta tilintarkastajan on toimittava hyvän tilintarkastustavan mukaan (TTL 4:3).

Tilintarkastajan on noudatettava ammattieettisiä periaatteita (TTL 4:1). Tilintarkastajan on suoritettava tehtävänsä ammattitaitoisesti, rehellisesti, objektiivisesti ja ammatillinen kriittisyys säilyttäen sekä huolellisesti yleinen etu huomioon ottaen. Suorittaessaan tilintarkastuslain 3 luvun 1 §:n mukaista tilintarkastusta tilintarkastajan on toimittava hyvän tilintarkastustavan mukaan (TTL 4:3).

Tilintarkastajan on huolehdittava tilintarkastustyönsä laadusta ja osallistuttava TTL 7:9.1:n 1 kohdassa tarkoitettuun laaduntarkastukseen (TTL 4:5).

Tilintarkastuslakiin perustuvassa tilintarkastajien valvonnassa vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan tilintarkastusyhteisön on vähintään tarjottava sen palveluksessa olevalle tilintarkastajalle riittävät resurssit toimeksiannon suorittamista varten sekä tuettava ja valvottava tilintarkastajan toimintaa. Tilintarkastusyhteisön on järjestettävä toimintansa hyvän tilintarkastustavan mukaisesti toiminnan laajuus ja monimutkaisuus huomioon ottaen sekä kirjattava toimintatavat tämän varmistamiseksi (TTL 4:12). Toimintatapojen tulee sisältää riittävät periaatteet riskienhallinnasta, sisäisestä vuosittain arvioitavasta laadunvalvonnasta, toimeksiantoja koskevan aineiston toimeksiantokohtaisesta dokumentoinnista, tilintarkastustoimeksiannon riittävästä resursoinnista, palkitsemisesta, rikkomusten ja valitusten vuosittaisesta seurannasta sekä menettelyistä rikkomusepäilyjen ilmoittamiseksi.

Tilintarkastuslaissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan tilintarkastajan on noudatettava hyvää tilintarkastustapaa, jota kuvaavat kansainväliset tilintarkastusalan standardit (ISA). ISA-standardien sisältämien keskeisten periaatteiden noudattamista on pidettävä osana tilintarkastuslaissa säädettyä hyvää tilintarkastustapaa (KHO 12.2.2020, dnro 3673/2/18).

Tilintarkastusyhteisön toiminnan järjestäminen hyvän tilintarkastustavan ja TTL 4:12 mukaan edellyttää, että tilintarkastusyhteisö järjestää sisäisen laadunvalvonnan kansainvälisen laadunvalvontastandardin ISQC 1:n vaatimuksia vastaavalla tavalla.

3 Tilintarkastuslautakunnan arvio Tietotili Audit Oy:n toiminnasta

Tilintarkastuslautakunta katsoo, että edellä mainituissa Saloa ja Virkkiä koskevien päätösten 12.12.2023 yhteenvedoissa mainitut dokumentoinnin puutteet johtuvat Tietotili Audit Oy:n systemaattisesti puutteellisesta ohjeistuksesta ja valvonnasta sen palveluksessa toimiville tilintarkastajille. Saloa ja Virkkiä koskevilla tutkinta-asioilla on todettu samat puutteet. Havaitut puutteet saavat vahvistusta Tietotili Audit

Oy:tä koskevan laaduntarkastuksen havainnoista, joita koskee laaduntarkastuspäätökseen liitetty PRH:n tilintarkastusvalvonnan raportti.

Tietotili Audit Oy on lyönyt laimin sisäisen laadunvalvonnan järjestämisen hyvän tilintarkastustavan, tässä tapauksessa kansainvälisen laadunvalvontastandardin ISQC 1:n vaatimuksia vastaavalla tavalla. Tietotili Audit Oy:n toiminta ohjeistuksen ja valvonnan järjestämiseksi on ollut systemaattisesti puutteellista. Puutteellisesta ohjeistuksesta ja valvonnasta on seurannut, että Tietotili Audit Oy:n edellä mainittujen toimeksiantojen dokumentoinnista puuttuvat erityisesti tarkasti dokumentoidut tarkastustoimenpiteet. Puutteiden vuoksi ulkopuolinen asiantunteva henkilö ei voi saada käsitystä siitä, miten tilintarkastus on tehty. Audit trail puuttuu. Edellä mainittujen toimeksiantojen tilintarkastusdokumentaatioissa olevat viittaukset Caseware – ohjelmistossa oleviin tarkastusohjelmiin eivät muodosta riittävää tilintarkastuksen dokumentaatiota. Pelkästään viittausten avulla ulkopuolinen tarkastelija ei voi päätellä, mitä tarkastustoimenpiteitä tilintarkastuksessa on todellisuudessa tehty. Dokumentaation avulla ei voida todentaa, mihin dokumentteihin tarkastustyö on kohdennettu. Tietotili Audit Oy on toiminut hyvän tilintarkastustavan ja edellä mainittujen tilintarkastuslain säännösten vastaisella tavalla.

Virkki on toiminut kyseisenä ajankohtana tilintarkastusyhteisön hallituksen puheenjohtajana ja Salo tilintarkastusyhteisön toimitusjohtajana. Virkkiä ja Saloa koskevien päätösten yhteenvedoissa mainitut virheet ja puutteet ovat samalla Tietotili Audit Oy:n virheitä ja puutteita.

4 Yhteenveto

PRH:n tilintarkastusvalvonta katsoo, että Tietotili Audit Oy on edellä perustelujen jaksossa 3 kerrotuin tavoin toiminut tilintarkastuslain ja hyvän tilintarkastustavan vastaisesti, joten tilintarkastuslautakunnan on määrättävä sille tilintarkastuslain 10:1-3:ssa tarkoitettu seuraamus.

5 Seuraamuksen määrittämisessä huomioon otettavat seikat

Tilintarkastuslautakunta ottaa seuraamuksesta päättäessään huomioon tilintarkastuslain 10 luvun 7 §:n mukaisesti kaikki asiaankuuluvat seikat. Tietotili Audit Oy on toiminut yhteistyössä PRH:n tilintarkastusvalvonnan kanssa valvonnan toteuttamiseksi. Tietotili Audit Oy:n laiminlyönnit liittyvät pörssilistatun Tecnotree Oy:n tilintarkastukseen, mikä on peruste arvioida sen toimintaa ankarasti. Tilintarkastuslautakunta katsoo, että Tietotili Audit Oy:n toiminnassa havaittujen puutteiden systemaattisuudesta ja vakavuudesta johtuen huomautus ei ole riittävä seuraamus, vaan on perusteltua antaa sille varoitus tilintarkastuslain 10 luvun 1 §:n nojalla.

Sovelletut säännökset

Perusteluissa mainitut ja tilintarkastuslaki (1141/2015) 1 luku 1 §, 3 luku 5 §, 4 luku 1 ja 3 §, 7 luku 2 ja 5 §

Muutoksenhaku

Tietotili Audit Oy:llä on oikeus hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen.

Asian ratkaisseet tilintarkastuslautakunnan jäsenet

Pekka Pajamo (pj), Jussi Heiskanen (varapj), Mari Arala, Antti Fredriksson, Lasse Niemi, Pasi Päällysaho, Riikka Rannikko, Tiina Toivonen ja Eljas Vesterbacka

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Tilintarkastuslautakunta

Pekka Pajamo

Tilintarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Pasi Horsmanheimo

Esittelijä

Tilintarkastusvalvonta